

Naujasis muziejaus pastatas 1938 m. ant Žaliojo kalno Žarėnų (dabar – Muziejaus) gatvėje. Fotografas nežinomas. ŽMA

Žmonės draugijos veiklą pagal išgales ir toliau rėmė ne tik aukomis, bet ir darbu. Daug inteligentų savanoriaudavo muziejuje, padėdavo tvarkyti rinkinius, rengti ekspozicijas ir parodas, organizuoti literatūrinius vakarus, tvarkyti muziejaus dokumentaciją. Sėkmę lėmė ir tai, kad prie muziejaus vairo stovėjo energingasis, nenuilstantis, visus savo entuziazmu uždegantis didysis idėjų generatorius – charizmatiškasis muziejaus vadovas P. Genys.

1940 m. sausio 21 d. iš Šiaulių į Žemaičių muziejų „Alka“ atkeliavo Lietuvos dailininkų sąjungos suorganizuota 150 meno kūrinių paroda.

Tuo laikotarpiu muziejų dosniai remdavo dailininkai. Pasibaigus parodoms, dalis jose eksponuotų kūrinių būdavo padovanojama muziejui. Štai Justinas Vienožinskis muziejui padovanojo savo sukurtą lietuvių lakūno Felikso Vaitkaus, 1935 m. lėktuvu „Lituanica II“ perskridusio Atlantą, portretą ir paveikslą „Zarasų – Turmanto vieškelis“. Taip pildėsi muziejaus rinkiniai.

Muziejuje tais metais vykdavo daug įvairiausių susibūrimų bei pasitarimų. Pavyzdžiui, 1940 m. kovo mėnesį Telšių miesto burmistras Vladas Mylimas čia surengė tarpžinybinį pasitarimą dėl naujai rengiamo Telšių miesto plano.

1940 m. gegužės 5 d. Motinos dienos proga muziejuje buvo atidarytos net trys parodos: respublikinė filatelijos, Žemaičių dailininkų kūrinių, muziejaus rinkinių. Parodų atidaryme dalyvavo vyskupas Justinas Staugaitis ir Vincentas Borisevičius, Švietimo ministras Kazimieras Jokantas, Susisiekimo ministerijos ir respublikinės Filatelijos draugijos atstovas Burba, apskrities gydytojas J. Mikulskis ir dailininkas P. Augustinavičius. Parodas lankytojams ir svečiams pristatė jų kuratoriai: filatelijos – aistringas kolekcionierius J. Mikulskis, Žemaičių dailininkų kūrinių – dailininkas S. Sidabras, muziejaus rinkinių – muziejaus vedėjas P. Genys ir apskrities viršininkas Eugenijus Šalkauskis. Filatelijos parodoje ant 50 m. ilgio stalo buvo išdėstyti pašto ženklai: 115 albumų lapų ir apie 500 blokų pašto ženklų bei vokų. Žemaičių dailės parodoje 16 menininkų eksponavo daugiau kaip 200 įvairia technika atliktų kūrinių, na o „Alkos“ muziejaus vertybių parodoje visuomenė turėjo galimybę susipažinti su jo rinkiniuose sukauptomis turtingomis eksponatų kolekcijomis.

Žemaičių muziejus „Alka“ – akivaizdus tarpukario žemaičių pilietiškumo, sutelkto darbo pavyzdys, svarbus tarpukario Lietuvos simbolis. Jame iki šiol kaupiamas, saugomas ir eksponuojamas Žemaitijos kultūros paveldas, o muziejaus pastato modernistinė architektūra simboliškai reprezentuoja „smetoninę“ Lietuvą, parodydama, kokie talentingi architektai tuo laikotarpiu čia dirbo, kokius pastatus, remiant šalies valdžiai, buvo galima pastatyti muziejų, visuomeninių organizacijų jėgomis ir kokios vertybės savo darbui atsidavusių kultūros žmonių dėka buvo išsaugotos ateinančioms kartoms.

Žemaičių kalba – visos Lietuvos turtas

Mažeikių rajono laikraščio „Santarvė“ interneto svetainė www.santarve.lt unikali, nes joje yra tokių skyrelių, kokių kitų rajonų laikraščių interneto svetainėse dažniausiai nerasi. Tai „Nuomonės“, „Pagreitis“, „Žalias“, „Ant ratų“. Yra ir skyrelis „Žemaitis“. Jame skelbiami tekstai, parašyti tiek bendrine lietuvių, tiek ir žemaičių kalba. Koks jų turinys?

Viena iš naujausių publikacijų – „Mažeikiams ir mažeikiškiams – Vinco Ramanausko dovana“. Tai V. Ramanausko parašytos knygos „Iš atminties pariestinių“ išsamus pristatymas.

Straipsnyje „Tekstilininko dosjė“ – iš Sedos kilusio dailininko kūryba“ pasakojama apie daugelį metų Vilniaus dailės akademijoje dirbų iš Mažeikių rajono Sedos miestelio kilusį prof. Vladislovą Daujotą (1921–2009), kurio gimimo 100-metį pažymėjome 2021-aisiais, ir šio jubiliejaus proga Mažeikių muziejuje surengtą V. Daujoto kūrybos parodą.

„Žemaičių“ skyrelyje daug ir kitų įdomių publikacijų. Šį kartą mūsų dėmesį labiausiai atkreipė Sedoje gyvenančios pedagogės, aktyvios visuomenininkės, Mažeikių rajono savivaldybės įsteigtos Rašytojos Šatrijos Raganos premijos laureatės Genoveitos Gricienės-Jūratės Medeikytės interviu „Nusprendžiau žemaičius pratinti prie jų pačių kalbos“, kuriame ji aktualiais žemaičių kalbos vartojimo ir puoselėjimo klausimais kalbina Telšių vyskupą Algirdą Jurevičių (interviu adresas internete – <https://www.santarve.lt/vyskupas-a-jurevicius-nusprendziau-zemaičius-pratinti-prie-ju-paciu-kalbos/>). Autorė šį interviu pasiūlė paskelbti ir el. žurnale „Žemaičių žemė“, tačiau to padaryti negalėjome, nes pirmieji šią publikaciją paviėšino Mažeikių rajono laikraštis „Santarvė“. Tad mes, pristatydami skaitytojams šią žemaičiams itin aktualią publikaciją, anonsuodami ją, skelbiame tik interviu autorės klausimą:

„Jūs pats stengiatės svarbiausius sveikinimus vyskupijoje pateikti žemaičių kalba. Vieni tai priima kaip pagarbų požiūrį į mūsų kalbą ir kultūrą, kiti atvirksčiai. Kodėl Jums tai svarbu?“

ir vyskupo A. Jurevičiaus atsakymą jį:

„Lietuvių kalbos atgimimas prasidėjo tuomet, kai keli entuziastai kunigai ėmė pamaldose vartoti lietuvių kalbą. XIX a. pabaigoje kai kuriose bažnyčiose net konfliktai dėl to kildavo. Nors istorija nesivysto cikliška, tačiau Bažnyčia turi būti tarp tų, kurie stengiasi išsaugoti ir puoselėti žemaičių kalbą, nes tai yra visos Lietuvos turtas.“

Na o su visu interviu siūlome susipažinti interneto svetainėje „Santarvė“, kaip jau minėjome, publikacijos adresas – <https://www.santarve.lt/vyskupas-a-jurevicius-nusprendziau-zemaičius-pratinti-prie-ju-paciu-kalbos/>.

Parengė Regionų kultūrinių iniciatyvų centras